

Atatürk'ün Ölümünün Dünya Basınına Yansıması ve Bazı Devlet Adamlarının Atatürk Hakkındaki Düşünceleri

- “O büyük insan yalnız Türkiye için değil, bütün Doğu ulusları için de en büyük önderdi.”
(Amanullah Han, Afgan Kralı)
- “Çelik gibi azim ve gayreti, uzağı gören akıl ve hikmetle birleştirmiş olan bu gerçek halk önderi ve devlet adamı; Anadolu dağlarının en uzak ve ıssız köşesindeki köylere bile başka bir ruh aşılamıştır.”
(Illustrierte Zeitung Dergisi, Almanya)
- “Mustafa Kemal hırpalanmış, silahı elinden alınmış olan bir milletle tarihe yeni bir devir açmak için mücadeleye girişti ve bu mücadelesinde ruh kudretinin dünya yüzündeki bütün silahlardan üstün olduğunu ispat etti.”
(Prof. Dr. Herbert Melzig, Alman Tarihçi)
- “Görüşü o kadar keskin ve sıhhatli idi ki olayların gidişi, halkın duyguları ve Türkiye'nin dış münasebetlerle ilgili ihtiyacı hakkındaki sezimleri şaşılacak bir şekilde doğru çıkardı.”
(Sir Percy Loraine, İngiltere Eski Büyükelçisi)
- “Avrupa'nın savaş sonrasındaki tarihî liderlerini başarılarına göre sıraya koyan eksiksiz bir liste oluştursaydık asker, yaratıcı, reformcu, modern Türkiye'nin kurucusu Cumhurbaşkanı Kemal Atatürk bu listenin en başlarında yer alırdı. Ölümü dünya barışı için gerçek bir kayıp oldu.”
(Los Angeles Times, ABD, 11 Kasım 1938)
- “SSCB Hariciye Nazırı Litvinof ile görüşürken kendisine onun fikrince bütün Avrupa'nın en kıymetli ve en ziyade dikkate değer devlet adamının kim olduğunu sordum. Bana Avrupa'nın en kıymetli devlet adamının Türkiye Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal olduğunu söyledi.”
(Franklin Roosevelt, ABD Başkanı)
- “Atatürk'ün ölümünün 25. yıl dönümünü anma törenine katılabilmekten şeref duymaktayım. Atatürk; bu yüzyılın büyük insanlarından birinin tarihî başarılarını, Türk halkına ilham veren liderliğini, modern dünyanın ileri görüşlü anlayışını ve bir askerî lider olarak kudret ve yüksek cesaretini hatırlatmaktadır. Çöküntü hâlinde bulunan bir imparatorluktan özgür Türkiye'nin doğması, yeni Türkiye'nin özgürlük ve bağımsızlığını şerefli bir şekilde ilan etmesi, o zamandan beri koruması, Atatürk'ün ve Türk halkının işidir. Şüphesiz ki Türkiye'de giriştiği derin ve geniş inkılaplar kadar bir kitlenin kendisine olan güvenini daha başarı ile gösteren bir örnek yoktur.”
(John F. Kennedy, ABD Başkanı)

İKİ DÜNYA SAVAŞI ARASINDAKİ DÖNEMDE DÜNYADA MEYDANA GELEN SİYASİ VE EKONOMİK GELİŞMELER

I. Dünya Savaşı Sonrası Kalıcı Barışı Sağlama Çabaları

Milletler Cemiyetinin Kurulması (10 Ocak 1920)

- I. Dünya Savaşı sonrası barışı kalıcı kılmak amacıyla ilk girişim, ABD Başkanı Wilson'un ilk kez ortaya attığı Milletler Cemiyetinin kurulması fikridir.
- Paris Barış Konferansı'nda kurulma kararı alınan **Milletler Cemiyeti**, 10 Ocak 1920'de **Cenevre Konferansı**'nda kurulmuştur.
- Milletler Cemiyeti II. Dünya Savaşı'nın başlamasına engel olamamasına eleştirilerin artmasına sebep oldu. Milletler Cemiyeti tüm bu başarısızlıklara rağmen 1946'ya kadar faaliyetlerini sürdürmüştür.
- 1946'da yerini **Birleşmiş Milletler Teşkilatı**'na bırakmıştır.

Locarno (Lokarno) Antlaşması (1 Aralık 1925)

- İngiltere, Fransa, İtalya, Belçika, Polonya, Çekoslovakya ve Almanya arasında 1925 yılında imzalanan Locarno Antlaşması'yla bölge sınırları güvence altına alınarak Almanya'nın yayılmacı politikası önlenmeye çalışılmıştır.
- Fransa'nın, Almanya'nın yayılma tehlikesine karşı sınırlarını netleştirmek, Almanya'nın ise bozulan ekonomisini düzeltmek için Fransa ile iyi ilişkiler kurmak istemesi, antlaşmanın imzalanma sürecini hızlandırmıştır.
- Locarno Antlaşması sonrası Almanya, uluslararası sisteme katılıp 1926'da Milletler Cemiyetine üye olmuştur.

Briand-Kellog (Biriand-Kellog, Paris) Paktı (27 Ağustos 1928)

- Fransa Dışişleri Bakanı Briand ve ABD Dışişleri Bakanı Kellog liderliğinde **ABD, Fransa, İngiltere, İtalya, Japonya, Belçika, Polonya** ve **Çekoslovakya**'nın imzaladığı pakta, **Türkiye** ve **SSCB** 1929'da katılmıştır. Briand-Kellog Paktı ile savunmaya dayanmayan savaş, kanun dışı sayılmış; devletler arası ilişkilerde barışçı yollara başvurulması esas alınmıştır.

● I. DÜNYA SAVAŞI'NIN SİYASİ VE EKONOMİK SONUÇLARI

● II. Dünya Savaşı'na Sebep Olan Stratejik ve Emperyalist Rekabet

- ▶ I. Dünya Savaşı sonrası yapılan antlaşmalar, yeni sorunlar ve gerilimler meydana getirmiştir.
- ▶ I. Dünya Savaşı sonrası İtalya'nın talepleri, İngiltere ve Fransa'nın politikalarına uymamış ve bu da huzursuzlukları artırmıştır.
- ▶ **1929 Dünya Ekonomik Buhranı**, Avrupa ekonomisini büyük bir çöküşe sürüklemiştir.
- ▶ Savaş sanayisinin önem kazanması, ülkeleri silahlanma yarışına sokmuştur.
- ▶ Milletler Cemiyeti, yaptırım gücünden yoksun kalmış ve barışı korumada etkisiz kalmıştır.
- ▶ Almanya ve Japonya'nın izlediği saldırgan dış politikalar, savaşın temellerini atmıştır.

● Paris Barış Konferansı ve Versailles (Versay) Barış Antlaşması

- ▶ **Paris Barış Konferansı**, galip ve mağlup devletler arasında barış antlaşmalarının koşullarını belirlemek için toplanmıştır.
- ▶ Konferansın diğer amacı Osmanlı topraklarını paylaşmaktır.
- ▶ 32 devletin katıldığı konferansta Wilson İlkeleri doğrultusunda, **Milletler Cemiyeti**'nin kurulmasına karar verilmiştir.
- ▶ Milletler Cemiyeti kurulduktan sonra, ABD **Monroe Doktrini** çerçevesinde yalnızlık politikasını izlemiş ve Cemiyet'e katılmamıştır.

● Not

Monroe Doktrini: 1823'te Amerikan Cumhurbaşkanı Monroe, Avrupa'daki olaylara müdahale etmeme ve Amerika kıtasındaki varlığa saygı gösterme prensiplerini içeren bir doktrin sunmuştur. Bu doktrine göre ABD, Avrupa'daki olaylara karışmayacak ve Avrupalı güçlerin Amerika kıtasındaki varlığına saygı gösterecek, Avrupa devletleri de Latin Amerika'da ortaya çıkan cumhuriyetler üzerinde yeni bir sömürge politikası gütmeyecektir.

- ▶ Wilson İlkeleri kâğıt üzerinde kalmış, uygulamada bu ilkelere uyulmamıştır.
- ▶ **Self-determinasyon** (ulusların kendi kaderini belirlemesi) ilkesi kabul edilmiş, ancak bu uygulamada adil bir şekilde gerçekleşmemiştir.
- ▶ Savaş tazminatları, "**tamirat borcu**" olarak antlaşmalara eklenmiştir.

- ▶ Yenilen devletlerden toprak alınmama kararı ihlal edilmiş ve bu devletlerden topraklar alınarak başka ülkelere verilmiştir.
- ▶ Sömürgecilik karşıtı madde, manda-himaye kavramına dönüştürülerek uygulanmıştır.
- ▶ Konferans, I. Dünya Savaşı'nı başlatan nedenleri ortadan kaldırmamıştır.

● I. Dünya Savaşı Sonunda İmzalanan Versay Barış Antlaşması (28 Haziran 1919)

- ▶ I. Dünya Savaşı'nın ardından, imzalanan ilk barış antlaşması olan Versay Antlaşması, Almanya ile yapılmıştır.
- ▶ Antlaşmada Almanya, savaşın tek sorumlusu ilan edilmiştir.
- ▶ Alman heyeti, Wilson İlkeleri'ne dayanarak itirazlarını dile getirmiş, ancak bunlar dikkate alınmamış ve antlaşma, Almanya'ya ultimatö şeklinde imzalatılmıştır.

● Not

Versay Barışı'nın çok ağır hükümler içermesi Almanya'nın bu antlaşmanın şartlarından kurtulmak istemesine neden olmuş, dolayısıyla da II. Dünya Savaşı'na giden süreci başlatmıştır.

● İki Dünya Savaşı Arasında Ki Dönemde İdeolojiler

Komünizm

- ▶ Ortak mülkiyete dayalı yaşamı amaçlayan toplumsal ekonomik ve siyasi bir ideolojidir.
- ▶ Komünizmde işçi, patron gibi sınıflar yoktur kimse kimseyi sömürmez herkes yeteneğince üretir ve üretimden herkes ihtiyacına göre pay alır.

Nasyonal Sosyalizm:

- ▶ II. Dünya Savaşı öncesi Almanya'da, Nazi Partisi ve lideri Adolf Hitler tarafından uygulanan siyasi ve ekonomik sistem, nasyonal sosyalizm olarak bilinir.
- ▶ Totaliter bir rejim olan nasyonal sosyalizm, Almanya'nın I. Dünya Savaşı sonrası yaşadığı yoksulluk ve işsizlikten doğmuştur.

Faşizm:

- ▶ Bu kavram, İtalya'da II. Dünya Savaşı'na doğru giden süreçte milliyetçi yönleri olan diktatörlük yönetimini tanımlamak için kullanılmıştır.
- ▶ İtalya'daki bu ideoloji, Benito Mussolini'nin liderliğindeki Ulusal Faşist Parti tarafından savunulmuştur.

TYT - AYT

TARİH
VIDEO DERS KİTABI

● SSCB'NİN KURULMASININ ORTA ASYA TÜRK TOPLUMLARINDA MEYDANA GETİRDİĞİ DEĞİŞİM

- Rusya'da 1917 yılında Bolşevik İhtilali çıkması sonucu Çar II. Nikola tahttan çekilerek yerine Bolşevikler iktidarı ele geçirmişlerdir.

Not

Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisinde Lenin'in önderlik ettiği gruba Bolşevik denilmiştir.

- 3 Mart 1918'de imzalanan Brest Litovsk Antlaşması ile Bolşevik yönetim I. Dünya Savaşı'ndan çekilmiş ve 1917-1939 yılları arasında askeri olarak zayıf oldukları için barışçı ve tarafsız bir politika izlemiştir.
- Lenin, azınlıkların desteğini kazanmak amacıyla kendi kaderini tayin (self-determinasyon) hakkını benimsediklerini ilan etmiştir. Bu politika, özellikle Müslüman halk arasında Bolşevik desteğini artırmıştır.
- Lenin'in ölümünden sonra, 1924'te Stalin iktidara gelmiş ve sosyalist sistemi güçlendirmek adına önemli adımlar atmıştır.
- Stalin döneminde özel mülkiyet kaldırılarak kolhoz adı verilen kolektif tarım çiftlikleri kurulmuştur.
- Kolhoz uygulaması kapsamında özel mülkiyete son vererek kamu mülkiyeti getirilmiş bütün köylerin kolхозlarda toplanması sağlanmış köylüye mülk olarak sadece evleri bırakmış fakat daha sonra bunlara da el konulmuştur.
- Tüm bu gelişmeler, self-determinasyon umuduyla Sovyet yönetimine güvenen Rusya egemenliğindeki Türk halklarını hayal kırıklığına uğratmıştır. Uygulamaya konan her yeni sistem, baskı ve zulmü daha da artırmış; Sovyetlerin ağı zamanla tüm Türkistan coğrafyasını sarmıştır.

● Türkistan Millî Mücadelesi ve Basmacı Hareketi

- Rus işgallerinin yaşandığı sırada Türkistan Türkleri, (Özbek, Kazak, Kırgız, Türkmen) ile Azerbaycan, Tatar, Kırım, Avar, Dağıstan gibi Türk toplulukları arasında bir birlik kurulamamıştır. Bu süreçte Enver Paşa, Türkistan'daki millî mücadelenin şekillenmesinde önemli bir rol üstlenmiş ve direnişi organize etmeye çalışmıştır.
- Basmacı Hareketi: Rusların Hokand Millî Hükûmeti'ni yıkıp katliamlar yapmasına karşı, Ergaş Korbaşı önderliğinde başlatılan Türkistan'ın millî direniştir.
- "Türkistan, Türkistanlılarındır" parolasıyla yürütülen harekete her kesimden halk destek vermiştir.

İKİ KÜRESEL SAVAŞ
ARASINDA DÜNYAÜNİTE
23

- Enver Paşa, 1921'de Buhara'da ortaya çıkarak direnişi tek elde toplamış ve bağımsız Türkistan için mücadele etmiştir. Enver Paşa'nın 1922'de bir çatışmada şehit düşmesiyle direniş zayıflamıştır.
- 1924'te büyük ölçüde bastırılrsa da mücadele 1935'e kadar aralıklarla sürmüştür.
- 1936'da Sovyet Türk Cumhuriyetleri kurulmuş ve SSCB'ye bağlanmıştır. Bunun sonucunda Türkistan'daki millî direniş sona ermiştir.

● ORTA DOĞU'DA MANDA YÖNETİMLERİ KURULMASININ VE AFRIKA'DAKİ SÖMÜRGEÇİLİK FAALİYETLERİNİN SİYASİ SONUÇLARI

● Sömürgecilik Faaliyetlerinin Siyasi Sonuçları

- "Orta Doğu" terimi, Batı medeniyetinin belirlediği siyasi bir kavram olup, coğrafi bir tanımdan ziyade siyasi bir anlam taşır.
- Dar kapsamda, Orta Doğu; Türkiye, İran ve Mısır'ı kapsayan üçgeni ve bu üçgen içindeki ülkeleri ifade eder.
- Geniş kapsamda ise, Orta Doğu'ya bu devletlerin yanı sıra, Kuzey Afrika, Sudan, Somali, Pakistan ve Afganistan gibi komşu Müslüman ülkeler de dahil edilir.

● Osmanlı Devleti'nin Yıkılışının Orta Doğu'ya Etkileri

- 16. yüzyıldan 19. yüzyıla kadar Orta Doğu, İran hariç olmak üzere Osmanlı Devleti'nin egemenliğindeydi.
- Coğrafi Keşiflerle Orta Doğu'nun önemi azalmış, ancak 1869'da Süveyş Kanalı'nın açılması, hava yollarının gelişmesi ve petrol üretiminin artmasıyla yeniden stratejik bir önem kazanmıştır.
- İngiltere, Osmanlı Devleti'nin 19. yüzyılda verdiği kapitülasyonlar sayesinde bölgedeki çıkarlarını korumuştur.
- I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin İttifak Devletleri yanında yer alması, İtilaf Devletleri'nin Orta Doğu'yu paylaşmak için planlar yapmalarına neden olmuştur.
- Bu doğrultuda gizli anlaşmalar yapılmış ve bölgenin siyasi yapısı şekillendirilmiştir.

● McMahon Antlaşması (1915)

- İngiltere'nin Mısır Valisi Henry McMahon ile Hicaz Emiri Şerif Hüseyin arasında yapılmıştır.
- Bu anlaşmaya göre McMahon, Arapların Osmanlı Devleti'ne karşı isyan etmeleri durumunda, Arap Yarımadası, Suriye ve Irak'ı kapsayan bir Arap bağımsızlığını tanıyacağını kabul etmiştir.
- Bunun karşılığında, Şerif Hüseyin İngiltere'ye ekonomik alanda öncelik tanıyacağını taahhüt etmiştir.

● Sykes-Picot Antlaşması (1916)

- **İngiltere** (Mark Sykes) ve **Fransa**'nın (Georges Picot) imzaladığı gizli bir anlaşmadır.
- Bu anlaşmaya göre, Doğu Anadolu, Doğu Karadeniz ve İstanbul **Rusya**'ya; Adana, Antakya bölgesi, Suriye kıyıları ve Lübnan Fransa'ya; Musul hariç Irak ise **İngiltere**'ye bırakılmıştır.
- Bölgedeki egemenlik için mücadele eden emperyalist güçler, bağımsızlık ve milliyetçilik gibi ideolojileri öne sürerek Osmanlı İmparatorluğu'nun hâkimiyetine son vermiştir.
- Osmanlı Devleti'nin yıkılmasının ardından, bu güçler, etnik ve dini farklılıkları istedikleri şekilde kullanarak bölgeye kendi çıkarları doğrultusunda manda yönetimleri kurmuşlardır.

● Büyük Güçlerin Orta Doğu ve Afrika Politikaları

- İngiltere Dışişleri Bakanı Lord Balfour, Filistin'de Yahudiler için bir vatan kurulmasını destekleyeceklerini belirtmiştir.
- Bu adım, Amerika'nın desteğini kazanmayı amaçlayan bir strateji olarak atılmıştır.
- İtilaf Devletleri'nin de desteklediği bu bildirinin, bölgede kurulacak İsrail Devleti'nin temellerini attığı kabul edilmektedir.
- **Balfour Deklarasyonu**: İngiltere ile Fransa arasında imzalanan Sykes-Picot Antlaşması, Osmanlı Devleti'nin topraklarını paylaşmayı öngörürken, Balfour Deklarasyonu da Orta Doğu'da bir Yahudi devleti kurulmasını amaçlamıştır. Bu gelişme, Orta Doğu'nun şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır.

İngiltere'nin Orta Doğu Politikaları:

- Orta Doğu, İngiltere'nin sömürgeleriyle bağlantısını sağlaması açısından stratejik bir bölge olmuştur.
- 1869 yılında Süveyş Kanalı'nın açılmasıyla bölgenin önemi daha da artmıştır.
- 1878 Berlin Antlaşması'ndan sonra Osmanlı ile yürüttüğü denge siyasetini terk eden İngiltere, Osmanlı topraklarına doğrudan müdahalede bulunmuştur.
- I. Dünya Savaşı sırasında Mekke Şerifi Hüseyin ile yaptığı **Mc Mahon Antlaşması** ile bağımsız Arap devleti vaadinde bulunmuş, ancak savaş sonrası bu vaatlerini yerine getirmemiştir.

Orta Doğu'da İngiltere'nin Manda Yönetimleri

Irak:

- San Remo Konferansı sonucunda Irak, İngiltere'nin manda yönetimine bırakılmıştır. İngiltere, 1922'de Şerif Hüseyin'in oğlu Faysal'ı kral yaparak ülkeye özerklik vermiş, 1930'da bağımsızlığını tanımıştır. 1932'de Milletler Cemiyeti'ne üye olmuştur.

Mısır:

- İngiltere, 1914'te Mısır'ı işgal etmiştir. 1922'de yayımladığı deklarasyonla Mısır'ın bağımsızlığını ilan etmiştir. 1936'da imzalanan antlaşmayla Mısır'dan çekilmiş, ülke 1937'de Milletler Cemiyeti'ne katılmıştır.

Arabistan:

- Suud ailesinden Abdülaziz İbni Suud, 1926'da kendisini Hicaz Kralı ve Necd Sultanı ilan etmiştir. 1932'de Suudi Arabistan Krallığı'nı kurmuştur. Aynı yıl Milletler Cemiyeti'ne katılmıştır.

Ürdün:

- 1922 yılında Ürdün, Milletler Cemiyeti kararıyla İngiltere mandasına verilmiştir. 1946'da İngiltere ile yapılan antlaşma sonucunda bağımsızlığını kazanmıştır.

Filistin:

- İngiltere, Balfour Deklarasyonu ile bir Yahudi devletinin kurulmasını desteklediğini ilan etmiştir. Bu süreçte Filistin'e yoğun Yahudi göçü gerçekleşmiş, 1948'de **İsrail Devleti** kurulmuştur.

Yemen:

- Osmanlı Devleti'nin yıkılmasıyla birlikte Yemen'de fiili bir bağımsızlık süreci başlamıştır. İmam Yahya önderliğinde İngilizlere karşı direniş gösterilmiş, İngiltere 1934'te Yemen'in bağımsızlığını tanımıştır.

Fransa'nın Orta Doğu Politikaları

- 1920 **San Remo Konferansı** ile Suriye ve Lübnan, Fransız mandasına bırakılmıştır.
- Arapların Suriye Krallığı beklentisi karşılanmamış, Filistin ise İngiltere'ye bırakılmıştır.
- Bu durum Suriye'de Fransızlara karşı direnişe yol açmış; Fransa, Temmuz 1920'de Şam'a girerek Kral Faysal'ı görevden almıştır.
- Fransa, bölgede "**böl ve yönet**" politikası izlemiş; Suriye'yi beş ayrı yönetime (Lübnan, Alevi, Dürzi, Halep, Şam) ayırmıştır.
- Bu bölgelerden sadece Lübnan günümüze kadar varlığını sürdürebilmiştir.

TYT - AYT

TARİH
VIDEO DERS KİTABI

- ▶ 1926'da **Lübnan**'a, 1930'da **Suriye**'ye cumhuriyet rejimi altında sözde bağımsızlık verilmiştir.
- ▶ 1936'da İtalya ve Almanya'nın yayılmacı politikaları nedeniyle Fransa bölgeden çekilmeye başlamıştır.
- ▶ Fransa, Orta Doğu'dan tamamen 1946 yılında çekilmiştir.

Manda-Sömürge-Emperyalizm Kavram Haritası

Manda: Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra bazı az gelişmiş ülkeleri, kendi kendilerini yönetecek düzeye eriştirip bağımsızlığa kavuşturuncaya kadar Milletler Cemiyeti adına yönetmek için bazı büyük devletlere verilen vekillik.

Sömürge: Güçlü bir ülkenin kendisini daha güçlü kılmak ve zenginleştirmek için daha zayıf ülkenin kaynaklarını kullanmasıdır.

Emperyalizm: Bir devletin veya ulusun başka devlet veya uluslar üzerinde kendi çıkarları doğrultusunda etkide bulunmaya çalışarak, tüm kaynaklarından yararlanma hakkına sahip olmasıdır.

● JAPONYA'NIN UZAK DOĞU'DA YENİ BİR GÜÇ OLMASI**Modern Japonya'nın Doğuşu ve Meiji Restorasyonu**

- ▶ Doğu Asya kıyıları önünde birçok adadan meydana gelen Japonya'da imparator, XII. yüzyılın sonlarından itibaren varlığını sembolik olarak devam ettirmiştir.
- ▶ Japonya'daki bütün eyaletler **daymiyo** adı verilen derebeyler tarafından yönetilmiştir
- ▶ Daymiyoların en güçlüsü, şogun olarak merkezi yönetimin başında yer almıştır.
- ▶ İngiltere'nin Hindistan'dan getirdiği afyonu Çin'de satmak istemesi üzerine Çin ile İngiltere arasında 1839-1842 yıllarında **Afyon Savaşı**'nın yaşanmıştır. Bu savaştan sonra Çin; İngiltere ve diğer Avrupalı devletlerle ticaret antlaşmaları imzalamak zorunda kalmıştır.
- ▶ Japonya 1854'te ABD, ardından Rusya, Büyük Britanya ve Hollanda ile ticaret antlaşmaları yaparak bu ülkelerin Japonya'da konsolosluk açmalarına izin vermiştir.
- ▶ 1867 yılında tahta çıkan İmparator **Mutsuhito**, modern Japonya'nın kurucusu kabul edilmiştir.
- ▶ 1868 yılında **Meiji Restorasyonu** ile şogunluk yönetimi kaldırılmış ve tüm yetki imparatorun eline geçmiştir.
- ▶ Meiji Dönemi, Japonya'nın modernleştiği ve Uzak Doğu'da yeni bir güç hâline geldiği dönem olmuştur.
- ▶ Bu dönemde;
 - Feodal devirdeki sınıflar kaldırılmıştır.
 - Meşruti monarşi kuran bir anayasa hazırlanmıştır.
 - İngiliz uzmanlarla modern donanma kurulmuştur.
 - İlköğretim zorunlu hale getirilmiştir.

İKİ KÜRESEL SAVAŞ
ARASINDA DÜNYAÜNİTE
23

- Modern bir posta-telgraf ve yeni bir para sistemi oluşturulmuştur.
- ▶ Meiji Restorasyonu ile gücünü artıran Japonya, yayılmacı politikalara yönelmiştir.
- ▶ 1894'te Kore üzerindeki çıkarları nedeniyle Çin ile savaşa girmiş ve galip gelmiştir. **Şimonoseki Antlaşması** ile kazançlar elde etmiş, ancak bazılarını Avrupalı devletlerin baskısıyla bırakmak zorunda kalmıştır.
- ▶ 1904'te Rusya'nın bölgede etkisini artırması üzerine Japonya, Rusya ile savaşı ve zafer kazanmıştır. Bu zaferle Japonya, uluslararası güç dengesinde önemli bir aktör hâline gelmiştir.

● İKİ DÜNYA SAVAŞI ARASINDAKİ DÖNEMDE DÜNYADA MEYDANA GELEN SİYASİ VE EKONOMİK GELİŞMELER

- ▶ I. Dünya Savaşı'nın yıkıcı etkileri, II. Dünya Savaşı'na zemin hazırlamıştır.
- ▶ 1929'da ABD'de başlayan ekonomik buhran, Avrupa'yı da derinden sarsmıştır.

● 1929 Dünya Ekonomik Buhranı (Kara Perşembe)

- ▶ 1929 Buhranı, dünya tarihinin en ağır ekonomik krizlerinden biri olmuştur.
- ▶ 24 Ekim 1929'da "**Kara Perşembe**" olarak bilinen günde **Wall Street Borsası** çökmüştür.
- ▶ Yüzlerce şirket iflas etmiş, 50 milyon kişi işsiz kalmıştır. Dünya üretimi %42, ticaret hacmi %65 azalmıştır.
- ▶ **ABD** krizi en ağır yaşayan ülke olmuş ve toparlanması uzun sürmüştür.
- ▶ Müdahalenin gecikmesi fiyatların düşmesine ve ticaretin daralmasına yol açmıştır.
- ▶ 1932'de **Franklin D. Roosevelt** başkan seçilmiş ve **New Deal** (Yeni Antlaşma) politikalarını uygulamaya koymuştur.
- ▶ 1930'larda dış ticarete korumacılık artmış; gümrük tarifeleri, kotolar ve takas sistemleri yaygınlaşmıştır.
- ▶ Krizin etkisiyle pek çok ülkede savaş yanlısı ve saldırgan rejimler güç kazanmıştır.
- ▶ Tüm bu gelişmeler, II. Dünya Savaşı'nın zeminini hazırlamıştır.

Not

Kliring: Ülkeler arasındaki ödemelerin mal karşılığı yapılmasını sağlayan ticaret anlaşması türüne kliring denir. Bu sistemde, anlaşma yapan ülkeler arasında ithalat ve ihracat işlemleri döviz kullanılmadan, karşılıklı olarak mahsup ve takas yöntemiyle gerçekleştirilir. Ödemeler, genellikle merkez bankaları ya da kliring ofisleri gibi özel kurumlar aracılığıyla yapılır.

● İKİ DÜNYA SAVAŞI ARASINDAKİ DÖNEMDE DÜNYADA MEYDANA GELEN SOSYO-KÜLTÜREL OLAYLAR VE BİLİMSEL GELİŞMELER

● Dönemi Yansıtan Üç İsim ve Eserleri

- ▶ I. Dünya Savaşı sonrası Batı dünyasında düşünce, kültür, bilim ve sanat alanlarında yenilikler meydana gelmiştir.
- ▶ Bu dönemi yansıtan üç isim ve eserleri öne çıkmıştır. Bu üç isim şunlardır:

Pablo Picasso (1881-1973)

- ▶ 20. yüzyılın en önemli ressam ve heykeltıraşlarındandır.
- ▶ Kübizm akımının kurucusudur.
- ▶ En tanınmış eseri “**Guernica**”dır.

John Ernst Steinbeck

- ▶ İşçi olarak çalıştığı dönemde edindiği bilgi ve tecrübeleri romanlarına yansıtmıştır.
- ▶ En önemli eseri “**Gazap Üzümleri**”dir.
- ▶ 1962’de Nobel Edebiyat Ödülü’nü kazanmış, eserleri beyaz perdeye uyarlanmıştır.

Albert Einstein (1879-1955)

- ▶ Almanya asıllı ABD’li bilim insanıdır.
- ▶ **Görelilik Kuramı** (İzafiyet Teorisi) ile bilim ve felsefeyi farklı bir şekilde yorumlamıştır.
- ▶ Newton Fiziği’ne alternatif olarak geliştirdiği kuram, bilim tarihini değiştirmiştir.

● Bilimsel ve Teknolojik Gelişmelerin Etkileri

Askerî Alanda Yaşanan Gelişmeler

- ▶ İki dünya savaşı arasındaki dönemde bilim ve teknolojiye gelişmeler askerî kuvvetlerdeki silah sistemlerini değiştirmiştir.
- ▶ Tankların zırhları ve motorları güçlendirilmiştir.
- ▶ Elektrikli haberleşme, radarlar ve geliştirilmiş telsizler, bu silah sistemlerini etkilemiştir.

Mimari Alandaki Gelişmeler

- ▶ XX. yüzyılda, Sanayi Devrimi’nin sağladığı imkânlarla mimarlar yeni tasarımlar yapmayı denemiştir.
- ▶ **Art Deco**, bu tasarımlar sonucunda ortaya çıkan bir sanat akımıdır. 1920 ile 1930’lu yılların gökdelenlerinin mimari üsluplarını tanımlamak için kullanılmıştır.
- ▶ **Mimar Walter Gropius**, 1919’da Almanya’da Bauhaus tasarım okulunu kurmuş ve bu okul Avrupa ile ABD’de yaygınlaşmıştır.

- ▶ 1931’de New York’ta inşa edilen Empire State Binası, çelik iskelet yapısı ile 1954’e kadar dünyanın en yüksek yapısı olmuş ve ABD’nin gücünü simgelemiştir.

Sağlık Alanında Yaşanan Gelişmeler

- ▶ 1921’de verem aşısı bulunmuştur.
- ▶ **Frederick G. Banting** ve **Charles H. Best**: Pankreas özütünden insülin elde ederek şeker hastalığı tedavisinde çığır açmışlardır.
- ▶ 1928’de C vitamini keşfedilmiştir. Özellikle uzun gemi yolculuklarında görülen iskorbüt hastalığının tedavisinde etkili olduğu anlaşılmıştır.
- ▶ **Alexander Fleming Penisilini** bulmuş ve bakterilerin yol açtığı pek çok hastalığın tedavisinde antibiyotik kullanımı başlamıştır.
- ▶ 1944’te Fleming’e Sir ünvanı verilmiş ve 1945’te Nobel Fizyoloji ve Tıp Ödülü’nü, penisilini sanayide üretmeyi başaran iki bilim insanıyla paylaşmıştır.
- ▶ 1932’de Elektron mikroskobu bulunmuştur.
- ▶ 1938’de Nöroloji bilim dalı kurulmuştur.

● Propaganda Aracı Olarak Sinema ve Radyo

19. yüzyılın sonlarına doğru teknolojinin gelişmesiyle propaganda, toplumu etkileyen büyük bir güce dönüşmüştür.

- ▶ Propaganda, kitle iletişim araçları, eğitim, halkla ilişkiler, beyin yıkama, reklamcılık ve psikolojik savaş gibi yöntemlerle yapılmıştır.

Sinema

- ▶ Sinema, hükûmetler ve sosyal, dinsel baskı grupları tarafından siyasal amaçlarla propaganda yapmak için kullanılmıştır.
- ▶ İnsan topluluklarını yönlendirmek ve bir ideolojiye bağlamak amacıyla çekilen sinema filmleri, propagandanın en etkili aracı olmuştur.

Radyo

- ▶ Hitler, “**Kavgam**” adlı kitabında radyonun kullanılması gerektiğinde büyük bir silah haline gelebileceğini belirtmiştir.
- ▶ 1933’teki seçimlerde Nazilerin zaferiyle birlikte Propaganda Bakanı Joseph Goebbels, radyolarda büyük bir temizlik yapmıştır.
- ▶ Hitler’in liderliğinde Nazi Partisi, “**En büyük Almanya**” parolasıyla propagandalar yaparak iktidarı ele geçirmiş, sonrasında II. Dünya Savaşı’na yol açmıştır.